

Hemşirelerin Profesyonel Değerlerinin Belirlenmesi

Determining the Professional Values of Nurses

Ömer Uslu , Mehtap Kızılkaya

SHYD 2021;8(2):192-202
doi:10.5222/SHYD.2021.28290

Cite as: Uslu Ö, Kızılkaya M. Hemşirelerin profesyonel değerlerinin belirlenmesi. Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi. 2021;8(2):192-202.

Öz

Amaç: Bu çalışmanın amacı, hemşirelerin profesyonel değerlerini belirlemektir.

Yöntem: Araştırma, İstanbul ilinde bulunan Sağlık Bakanlığına bağlı bir eğitim ve araştırma hastanesinde görev yapan 257 hemşire ile gerçekleştirilmiştir. Tanımlayıcı ve kesitsel nitelikte yapılan çalışmanın verileri tanıtıcı bilgi formu ve "Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği" ile toplanmış ve elde edilen veriler SPSS 21.0 programı ile değerlendirilmiştir. Toplanan veriler; yüzde, ortalama, bağımsız gruplarda t testi ve Kruskal-Wallis testi ile analiz edilmiştir.

Bulgular: Katılımcıların, Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği'nden aldıkları genel puan ortalaması 124,49±16,80'dir. Hemşirelerin cinsiyeti, eğitim düzeyleri, çalıştıkları birim, bakım verilen hasta sayısı, bilimsel yayın izleme ve bilimsel etkinliklere katılma durumları ile ölçek genel toplam puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır (p<0,05). Bilimsel yayınları her zaman izlediğini belirten hemşirelerle, bilimsel etkinliklere her zaman katıldığını belirten hemşirelerin profesyonel değerlerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Hemşirelerin profesyonel değerler açısından yüksek puana sahip oldukları ancak eğitim sürecinde hem de mezuniyet sonrası profesyonel değerler, bilimsel yayın okuma ve bilimsel etkinliklere katılım gibi konularda desteklenmelerinin önemli olduğu belirtilebilir.

Anahtar Sözcükler: Meslek, profesyonellik, hemşirelik

Abstract

Aim: The aim of this study is to determine the professional values of nurses.

Method: The research was carried out with 257 nurses working in a Training and Research hospital affiliated to the Ministry of Health in Istanbul province. Data of the descriptive and cross-sectional study were collected with the socio-demographic data form and the Nurses' Professional Values Scale, and evaluated with the SPSS 21.0 program. Percentage, mean, independent groups t-test and Kruskal-Wallis test were used to analyze the collected data.

Results: The general point average of the participating nurses on the Nurses' Professional Values Scale was 124.49 ± 16.80. A statistically significant difference was found between the nurses' gender, education levels, the unit they work in, the number of patients being cared for, the status of following scientific publications, participating in scientific activities and the overall score of the Nurses' Professional Values Scale (p <0.05). Nurses who stated that they always followed scientific publications and indicated that they always participated in scientific activities had higher professional values.

Conclusion: It can be stated that nurses have higher scores in terms of professional values, but there is a need for institutional support both in the education process, in maintaining professional values after graduation, in keeping up with scientific publications and participating in scientific activities.

Keywords: Profession, professionalism, nursing.

Received / Geliş:
30.07.2019

Accepted / Kabul:
04.07.2021

Published Online / Online Yayın:
17.08.2021

Corresponding author /
Sorumlu yazar:

Mehtap Kızılkaya

Aydın Adnan Menderes
Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi,
Ruh Sağlığı ve Hastalıkları
Hemşireliği Ana Bilim Dalı,
Aydın, Türkiye

✉ mehtap.kizilkaya@adu.edu.tr
ORCID: 0000-0002-4000-8926

Ö. Uslu 0000-0002-1929-9853

İstanbul Sağlık Müdürlüğü,
Bağcılar Eğitim ve Araştırma
Hastanesi, İstanbul, Türkiye

Extended Abstract

Introduction: It is important for nurses to be aware of their professional values and to exhibit professional behavior in terms of the quality of the service they provide.

Aim: The aim of this study is to determine the professional values of nurses.

Method: The research was carried out with 257 nurses working in a Training and Research hospital affiliated to the Ministry of Health in Istanbul province. The descriptive and cross-sectional study data were collected with the socio-demographic data form and the Nurses' Professional Values Scale, and the data obtained were evaluated with the SPSS 21.0 program. Percentage, mean, t test in independent groups and Kruskal-Wallis test were used to analyze collected data.

Results: The general point average of the nurses on the Nurses' Professional Values Scale was 124.49 ± 16.80 . A statistically significant difference was found between the nurses' gender, education levels, the unit they work in, the number of patients being cared for, the status of following scientific publications and participating in scientific activities and the overall score of the Nurses' Professional Values Scale ($p < 0.05$). It was determined that nurses who stated that they always followed scientific publications and participated in scientific activities had higher professional values.

Conclusion: As a result of the research conducted to determine the professional values of the nurses, we have concluded that nurses had a high level of professional values, as their education level increased, and attached more importance to professional values. Besides, male nurses got higher scores regarding professional values such as autonomy and taking responsibility compared to their female colleagues. In addition, the nurses who stated that they always followed scientific publications and attended scientific activities had higher scientific values. In line with these results, conducting activities aimed at gaining professional values during nursing education, increasing the autonomy levels of female colleagues, including professional values in in-service training programs after graduation, institutional support for nurses to participate in professional scientific activities, researches and scientific publication should be urgently taken into consideration. It is recommended that planning should be made in collaboration with academicians and nurse clinicians.

Giriş

Toplumsal yaşamda bireylerin önemli gereksinimlerinden biri meslek edinmektir (Dağhan, 2017). Meslek; bireylerin para kazanmak ve yaşamını sürdürmek için bir meslek üyesi/profesyonel olarak eylemde buldukları uğraş olarak tanımlanmaktadır (Özel, 2010). Mesleğin en önemli özelliği yüksek eğitim gerektirmesi, kendine özgü bilimsel bilgi içeriği ve etik ilkeler barındırmasıdır (Öztunç, 2012). 1900'ü yıllarda meslek ile işi birbirinden ayıran özellikler, sosyal bilimciler tarafından ortaya konmuş ve meslek ölçütleri aşağıdaki şekilde ele alınmıştır. Meslek;

- Toplumdaki bireyler için yaşamsal önemi olan hizmetler sunmalı,
- Araştırmalara bağlı olarak yenilenen ve geliştirilen bir bilgi birikimine sahip olmalı,
- Entelektüel işlevleri barındırmalı ve bireysel sorumluluk alabilme özelliği taşımalı,
- Meslek üyelerinin eğitimleri yükseköğrenim veren kurumlarda tamamlanmalı,
- Meslek üyeleri davranışlarında bağımsız olmalı,
- Meslek üyelerinin verdikleri hizmet üyeleri tatmin etmeli,
- Meslek üyelerini yönlendiren ve mesleki kararlarına önderlik eden etik ilkeler olmalı,
- Uygulama standartlarını belirleyip, mesleğin gelişimini destekleyen bir mesleki örgütü olmalı, şeklinde sıralanan ölçütleri içermelidir (Korkmaz, 2011).

Meslekleşme/profesyonellik, günümüz toplumları için önemli kavramlardan biri olup yapılan işin hakkını verme, özel yaşamla iş yaşamı arasında dengeyi kurabilme şeklinde açıklanmaktadır. Profesyonellik özelliklerine uygun tavır gösteren meslek üyesine ise "profesyonel" denilmektedir (Özel, 2010; Rogers, 2003). Profesyonelliğin temel özellikleri; bilimsel veriler ışığında elde edilen bilgi birikimi, uygulamada kuramsal bilgiyi kullanma, mesleki etik ilkeler, yaşamsal önemi olan konulara odaklanma, meslek örgütüne sahip olma ve otonomi şeklinde kısaca özetlenmektedir. Bilimsel yazında değerler kavramı, davranışa kılavuzluk eden ve bireyin kendisi için önemli bulduğu idealler ve inançlar olarak tanımlanmaktadır. Değerler, bireylerin sorumluluklarını açıklamakta, tavırlarını etkilemekte ve davranışlarına kılavuzluk etmektedir. Meslek standartlarının oluşturulmasında mesleki değerler önemli bir belirleyici olmaktadır (Görüş, Kılıç, Ceyhan ve Şentürk, 2014; Rogers, 2003). Hemşirelik, varoluşundan beri yeni koşullara göre yenilenen, fiziksel, ruhsal ve sosyal sağlığı bozulan bireylerin gereksinimlerini gidermeyi amaçlamış, bilimsel temele dayanan bilgiler doğrultusunda bakım hizmeti veren bir sağlık disiplini (Karadağlı, 2016; Taylan, 2009). Başlangıçta sadece hasta bireylere hizmet vermeye dayalı iken, sonraları hekim yardımcılığıyla özdeşleşen hemşirelik mesleği, günümüzde artık bilimsel ve çağdaş yaklaşımlarla hem hasta hem de ailesini bir bütün olarak ele alan profesyonel bir disiplin olarak anılmaktadır (Adıgüzel, Tanrıverdi ve Özkan, 2011).

Günümüzde ortaya çıkan teknolojik ve politik gelişmeler, tüm sağlık sistemini etkilemiş olduğu gibi hemşirelerin rol ve işlevlerinde de bazı değişikliklere neden olmaktadır. Özellikle koruyucu hizmetlerin tedavi edici hizmetlere göre ön plana çıkması ile birlikte, hasta bireye bakım vermenin yerini sağlıklı birey ve ailesine yönelik hizmetlerin aldığı görülmektedir. Bu durum hemşirenin bakım verici rolünün yanı sıra eğitici, danışman, karar verici, yönetici ve eşgüdüm sağlama gibi rollerini ön plana çıkarmaktadır. Böylece hemşirelik mesleği geleneksel hemşirelik anlayışından, çağdaş meslek kimliğine doğru bir ilerleme kaydetmektedir (Dinç, Kaya ve Şimşek, 2007; Korkmaz, 2010). Profesyonellik kavramının hemşirelik mesleğinde ön plana çıkmasıyla hemşireler, bakım hizmeti vermenin yanı sıra bilimsel araştırma yapma, kuram geliştirme, mesleki derneklere katılma gibi işlevleri gerçekleştirir hale gelmişlerdir. Hemşireler, bakım hizmeti sunarken, etik ilkelere ve profesyonel değerlere göre tavır geliştirmektedirler (Görüş ve ark., 2014; Saraçoğlu, 2010). Uluslararası Hemşireler Birliği (ICN), hemşirelik standartlarının dünya genelinde yükseltilmesi ve hemşirelerin profesyonelleşme çabalarının desteklenmesi bakımından önemli bir güç oluşturmaktadır (Korkmaz, 2010). Hemşireler, etik değerleri bilen, mesleki standartlar doğrultusunda uygulama yapan ayrıca ortaya konulan hizmetin kaliteli olmasını önemseyen meslek üyesi olmalıdır.

Çalışmada, hemşirelerin profesyonel değerlerini ve insan onuru, sorumluluk, harekete geçme, güvenlik ve otonomi alt boyutlarının belirlenerek, profesyonel değerler üzerindeki etkisini ortaya konması, profesyonel değerlerin tutuma dönüşmesi noktasında bireysel ve kurumsal girişimlerin neler olabileceğinin öngörülmesi açısından bilimsel yazına önemli katkı sağlayacaktır.

Yöntem

Araştırmanın Amacı ve Türü: Bu araştırma, hemşirelerin profesyonel değerlerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı ve kesitsel olarak yapılmıştır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zamanı: Araştırma, İstanbul ilinde bulunan Sağlık Bakanlığına bağlı bir eğitim ve araştırma hastanesinde Şubat- Nisan 2018 tarihleri arasında yapılmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi: Araştırmanın evrenini, çalışmanın yapıldığı hastanede görev yapan 350 hemşire oluşturmuş ve evrenin tamamının örnekleme alınması planlanmıştır. Ancak, verileri toplama sürecinde izinli/raporlu olmayan, araştırmaya katılmaya gönüllü ve kullanılabilir veri elde edilen 257 hemşireyle araştırma tamamlanabilmiştir. Çalışmaya hemşirelerin katılma oranı %73 olarak bulunmuştur.

Veri Toplama Aracı: Araştırmada veri toplama aracı olarak, "Tanıtıcı Bilgi Formu" ve "Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği" kullanılmıştır.

Tanıtıcı Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından hazırlanmış olup hemşirelerin kişisel ve mesleki özellikleri ile ilgili (yaş, cinsiyet, medeni durum, görev yaptığı hastane, pozisyon, çalışılan birim, eğitim durumu, bakım verilen hasta sayısı, çalışma yılı, meslekle ilgili bilimsel yayını izleme durumu, mesleki bilimsel faaliyetlere katılma durumu vb.) 13 soruyu içermektedir.

Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği (HPDÖ): Ölçek, Darlene Weis ve Mary Jane Schank (2000) tarafından geliştirilmiş ve Türkçe uyarlaması Orak ve Alpar (2005) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Türkçe uyarlaması 31 maddeden oluşmakta olup 5'li Likert tipinde "Son derece önemli-5, Çok önemli-4, Önemli-3, Biraz Önemli-2, Önemli Değil-1" puanlanan bir ölçektir. Orak ve Alpar'ın çalışmasında, ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0,95 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada, Cronbach alfa değerleri ölçek toplamında 0,94, ölçek alt boyutlarında ise 0,76-0,87 arasında belirlenmiştir. Ölçek; insan onuru, sorumluluk, harekete geçme, güvenlik ve otonomi olmak üzere 5 alt boyuttan oluşmakta ve ölçek toplam puanı 31 maddenin puan ortalamasının alınmasıyla bulunmaktadır. Ölçeğin toplam puanı 31-155 arasında değişebilmektedir. Ortalamanın yüksek olması hemşirelerin profesyonel değerlerine daha fazla önem verdikleri şeklinde değerlendirilmektedir (Orak ve Alpar, 2012).

Verilerin Toplanması: Veriler, etik kurul ve kurum izinleri alındıktan sonra araştırmacılar tarafından toplanmıştır. Veri toplama aracı, çalışmaya katılmaya gönüllü olan hemşirelere gerekli açıklamalar yapılarak ve bilgilendirilmiş olurlarının alınmasından sonra elden dağıtılmış ve doldurulan formlar araştırmacılar tarafından geri toplanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi: Araştırmada elde edilen veriler, araştırmacılar tarafından bilgisayar ortamında SPSS for Windows 21.00 istatistik paket programı yardımıyla analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde yüzde, ortalama, bağımsız gruplarda t testi Kruskal-Wallis testi ve ANOVA testi kullanılmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü: Çalışma Helsinki Bildirgesi ilkelerine göre gerçekleştirilmiş olup 02.08.2017 tarihinde bir vakıf üniversitesinin etik kurulundan etik kurul onayı alınmıştır. Etik kurul onayı alındıktan sonra çalışmanın yapılacağı kurumdan gerekli izin alınmıştır. Veri toplama aşamasında hemşirelere araştırma hakkında bilgi verilerek, elde edilen bilgilerin gizli

tutulacağı ve sadece bilimsel amaçla kullanılacağı vurgulanmış ve araştırmaya gönüllü olarak katılan hemşirelerden “bilgilendirilmiş olur” alınmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları: Araştırmanın, tek bir hastanede yapılmış olması çalışmanın sınırlılığını oluşturmakta ve elde edilen sonuçlar, verilerin toplandığı tarihlerde çalışmaya katılan hemşirelerle sınırlı olup genellenemez.

Bulgular

Araştırmaya katılan hemşirelerin %43,6'sının 18-25 yaş grubunda, %60,3'ünün kadın, %66,2'sinin bekar ve %70'inin çocuk sahibi olduğu belirlenmiştir. Hemşirelerin %67,7'sinin lisans mezunu olduğu ve %67,7'sinin yoğun bakım, acil ve ameliyathane gibi özellikli birimlerde çalıştıkları, hemşirelerin %46,7'sinin günde 1-4 arasında değişen sayıda hastaya bakım vermekte oldukları saptanmıştır. Hemşirelerin %65'i bilimsel yayınları ve %70'i bilimsel etkinlikleri “bazen” izlediğini belirtmiştir.

Tablo 1. Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği puan ortalamaları (N=257)

Ölçek puanları	Alınabilecek en düşük-yüksek puan	Alınan en düşük-yüksek puan	Ortalama ve Standart sapma	İç tutarlık katsayısı (α)
HPDÖ toplam puanı	31-155	81-155	124,49±16,80	,947
İnsan onuru	11-55	28-55	44,83±6,42	,870
Sorumluluk	7-35	18-35	27,31±4,18	,810
Harekete geçme	5-25	10-25	19,59±3,33	,804
Güvenlik	4-20	7-20	16,34±2,61	,776
Otonomi	4-20	9-20	16,42±2,65	,763

Hemşirelerin HPDÖ toplam puan ortalaması 124,49±16,80 olarak bulunmuştur (Tablo 1).

Tablo 2. Hemşirelerin tanıtıcı özellikleri ile Profesyonel Değerleri Ölçeği toplam ve alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırması (N=257)

YAŞ	18-25 arası (n: 112)	26-32 arası (n: 93)	33 ve üzeri (n: 52)	Test ve anlamlılık	
	Ort (SS)	Ort (SS)	Ort (SS)		
HPDÖ toplam	122,90(14,57)	126,80(19,08)	123,77(16,81)	F=1,429 p=,241	
İnsan onuru	44,38(5,90)	45,58(7,18)	44,48(6,03)	F=,993 p=,372	
Sorumluluk	26,94(3,57)	27,80(4,63)	27,23(4,54)	F=1,081 p=,341	
Harekete geçme	19,41(2,86)	20,15(3,56)	18,94(3,73)	F=2,492 p=,085	
Güvenlik	16,04(2,62)	16,56(2,74)	16,62(2,34)	F=1,378 p=,254	
Otonomi	16,14(2,54)	16,71(2,74)	16,50(2,69)	F=1,196 p=,304	
CİNSİYET	Kadın (n: 155)	Erkek (n: 102)	Test ve anlamlılık		
	Ort (SS)	Ort (SS)			
HPDÖ toplam	122,92(17,08)	126,86(16,15)	t=-1,848 p=,066		
İnsan onuru	44,43(6,61)	45,45(6,11)	t=-1,254 p=,204		
Sorumluluk	26,74(4,47)	28,18(4,07)	t=-2,736 p=,007**		
Harekete geçme	19,39(3,36)	19,88(3,27)	t=-1,167 p=,244		
Güvenlik	16,06(2,67)	16,77(2,47)	t=-2,165 p=,031*		
Otonomi	16,32(2,63)	16,58(2,68)	t=-,776 p=,438		
MEDENİ DURUM	Evli (n: 90)	Bekar (n: 167)	Test ve anlamlılık		
	Ort (SS)	Ort (SS)			
HPDÖ toplam	125,56(17,36)	123,86(16,50)	t=,818 p=,414		
İnsan onuru	45,23(6,62)	44,62(6,32)	t=,734 p=,464		
Sorumluluk	27,58(4,46)	27,16(4,03)	t=,760 p=,448		
Harekete geçme	19,49(3,57)	19,63(3,20)	t=-,334 p=,738		
Güvenlik	16,64(2,38)	16,18(2,72)	t=1,362 p=,174		
Otonomi	16,71(2,63)	16,26(2,65)	t=1,295 p=,197		
EĞİTİM DURUMU	SML (n: 40)	Ön Lisans (n: 30)	Lisans (n: 174)	Lisansüstü (n: 13)	Test ve anlamlılık
	Ort (SS)	Ort (SS)	Ort (SS)	Ort (SS)	
HPDÖ toplam	126,95 (14,33)	118,70 (15,67)	124,34(17,44)	132,15(14,34)	KW=7,219 p=,065
İnsan onuru	45,70 (5,68)	42,90 (6,14)	44,87(6,68)	46,08(5,19)	KW=3,659 p=,301
Sorumluluk	27,68 (3,65)	26,00 (3,66)	27,26(4,36)	29,77(3,54)	KW=8,407 p=,038*d>b
Harekete geçme	19,95 (2,97)	18,77 (3,46)	19,51(3,41)	21,30(2,50)	KW=5,666 p=,129
Güvenlik	16,75 (2,13)	15,67 (2,52)	16,29(2,74)	17,31(2,10)	KW=4,517 p=,211
Otonomi	16,88 (2,13)	15,37 (3,07)	16,40(2,65)	17,69(2,36)	KW=7,270 p=,064

*p<,05; **p>,01

Tablo 2 incelendiğinde; hemşirelerin yaş grupları ile HPDÖ toplam ve alt boyutlarına ait puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>0,05). Katılımcıların HPDÖ toplam, insan onuru, harekete geçme ve otonomi alt boyutlarına ait puan ortalamalarının hemşirelerin cinsiyetine göre anlamlı farklılık göstermediği (p>0,05), erkek katılımcıların otonomi alt boyutu (p<0,05) ve sorumluluk alt boyutu (p<0,01) puan ortalamalarının kadın katılımcılara göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde yüksek olduğu belirlenmiştir. Çalışmada yer alan hemşirelerin HPDÖ toplam ve alt boyutlarına ait puan ortalamalarının hemşirelerin medeni durumlarına göre anlamlı farklılık göstermediği (p>0,05), hemşirelerin sorumluluk alt boyutuna ait puan ortalamalarının hemşirelerin eğitim düzeylerine göre anlamlı farklılık oluşturduğu ve gruplar arasındaki farkın lisansüstü eğitim yapmış olan hemşirelerin ön lisans mezunlarından daha yüksek puan ortalamasına sahip olmasından kaynaklandığı belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 3. Hemşirelerin çalışma yaşamına ilişkin özellikleri ile Profesyonel Değerleri Ölçeği toplam ve alt boyutlarına ait puan ortalamalarının karşılaştırması (N=257)

ÇALIŞMA SÜRESİ	≤ 5 yıl (n: 158)	6-10 yıl (n: 51)	≥ 11 yıl (n: 48)	Test ve anlamlılık	
	Ort (SS)	Ort (SS)	Ort (SS)		
HPDÖ toplam	123,41(15,91)	128,59(19,55)	123,69(16,20)	F=1,915 p=,149	
İnsan onuru	44,45(6,33)	46,33(7,06)	44,50(5,88)	F=1,749 p=,176	
Sorumluluk	27,16(3,91)	27,78(4,87)	27,27(4,31)	F=,424 p=,655	
Harekete geçme	19,46(3,05)	20,49(3,79)	19,04(3,57)	F=2,677 p=,071	
Güvenlik	16,13(2,59)	16,92(2,89)	16,44(2,34)	F=1,833 p=,162	
Otonomi	16,21(2,64)	17,06(2,59)	16,44(2,70)	F=2,003 p=,137	
ÇALIŞILAN BİRİM	Yatan hasta servisi (n: 66)	Özellikli birimler (n: 174)	Gündüzlü birimler (n: 17)	Test ve anlamlılık	
	Ort (SS)	Ort (SS)	Ort (SS)		
HPDÖ toplam	119,89(17,53)	126,36(16,27)	123,18(16,69)	KW=7,721 p=,021* b>a	
İnsan onuru	42,89(6,56)	45,60(6,23)	44,47(6,52)	KW=9,504 p=,009** b>a	
Sorumluluk	26,24(4,15)	27,63(4,16)	28,12(4,00)	KW=6,366 p=,041* b>a	
Harekete geçme	19,03(3,47)	19,86(3,22)	18,88(3,72)	KW=3,369 p=,185	
Güvenlik	15,73(2,83)	16,65(2,48)	15,59(2,67)	KW=6,663 p=,036* b>a	
Otonomi	16,00(2,73)	16,61(2,65)	16,12(2,12)	KW=3,988 p=,136	
HEMŞİRE BAŞINA DÜŞEN GÜNLÜK HASTA SAYISI	1-4 hasta (n: 120)	5-10 hasta (n: 32)	11-16 hasta (n: 37)	≥ 17 hasta (n: 68)	Test ve anlamlılık
	Ort (SS)	Ort (SS)	Ort (SS)	Ort (SS)	
HPDÖ toplam	126,65 (17,21)	124,94 (15,70)	117,89 (17,38)	124,04 (15,61)	F=2,637 p=,050
İnsan onuru	45,69 (6,66)	44,81(5,94)	42,46(6,72)	44,62(5,79)	F=2,468 p=,063
Sorumluluk	27,75 (4,22)	27,16(4,59)	25,84(3,78)	27,40(4,02)	F=2,018 p=,112
Harekete geçme	19,93 (3,47)	19,38(2,93)	18,59(3,51)	19,62(3,11)	F=1,563 p=,199
Güvenlik	16,56 (2,60)	19,97(2,09)	14,97(2,84)	16,41(2,53)	F=4,458 p=,005*
Otonomi	16,73 (2,74)	16,63(2,38)	16,03(2,78)	16,00(2,49)	F=1,444 p=,230

Tablo 3'te hemşirelerin çalışma yaşamına ilişkin özellikleri ile HPDÖ toplam ve alt boyutlarına ait puan ortalamalarının karşılaştırılması verilmiştir. Hemşirelerin meslekteki çalışma yılları HPDÖ toplam ve alt boyutlarından elde edilen puanlar üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı fark oluşturmamıştır ($p>0,05$). Katılımcıların çalıştıkları birimler HPDÖ toplamı ile insanlık onuru, sorumluluk ve güvenlik alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır ($p<0,05$). Bakım verilen günlük hasta sayısı ile güvenlik alt boyutunda istatistiksel olarak ileri derecede anlamlı fark bulunmuş ($p<0,01$) ve ileri analizde gruplar arasındaki farkın, günlük 11-16 hastaya bakım veren hemşirelerin diğer meslektaşlarından düşük puan almasından kaynaklandığı görülmüştür.

Tablo 4. Hemşirelerin bilimsel yayın izleme ve bilimsel etkinliğe katılım durumları ile HPDÖ toplam ve alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılması (N=257)

BİLİMSEL YAYIN İZLEME DURUMU	Her zaman (n: 27)	Bazen (n: 167)	Hiçbir zaman (n: 63)	Test ve anlamlılık
	Ort (SS)	Ort (SS)	Ort (SS)	
HPDÖ toplam	130,33 (18,74)	123,69(15,85)	124,10(18,14)	KW=4,990 p=,083
<i>İnsan onuru</i>	46,19 (7,33)	44,47(6,26)	45,22(6,44)	KW=3,029 p=,220
<i>Sorumluluk</i>	29,22 (4,29)	27,13(3,84)	26,95(4,81)	KW=7,138 p=,028* a>b,c
<i>Harekete geçme</i>	20,67 (3,41)	19,47(3,18)	19,43(3,63)	KW=3,632 p=,163
<i>Güvenlik</i>	17,41 (2,55)	16,19(2,64)	16,29(2,51)	KW=6,174 p=,046* a>b
<i>Otonomi</i>	16,85 (2,85)	16,43(2,60)	16,21(2,70)	KW=1,605 p=,448
BİLİMSEL ETKİNLİĞE KATILMA DURUMU	Her zaman (n: 19)	Bazen (n: 180)	Hiçbir zaman (n: 58)	Test ve anlamlılık
	Ort (SS)	Ort (SS)	Ort (SS)	
HPDÖ toplam	132,58 (14,07)	123,44(16,55)	12,09(17,86)	KW=5,708 p=,058
<i>İnsan onuru</i>	46,89 (4,93)	44,44(6,49)	45,36(6,57)	KW=2,932 p=,231
<i>Sorumluluk</i>	29,89 (3,54)	27,06(4,06)	27,24(4,52)	KW=8,444 p=,015* a>b,c
<i>Harekete geçme</i>	21,37 (2,34)	19,39(3,27)	19,59(3,64)	KW=6,458 p=,040* a>b
<i>Güvenlik</i>	17,32 (2,36)	16,17(2,69)	16,55(2,39)	KW=4,012 p=,135
<i>Otonomi</i>	17,11 (2,75)	16,37(2,58)	16,34(2,83)	KW=2,022 p=,364

Hemşirelerin meslekle ilişkili bilimsel yayınları izleme durumlarına bakıldığında; bilimsel yayınları her zaman izlediğini belirten hemşirelerin, hem “bazen izlerim” hem de “hiçbir zaman izlemem” diyen hemşirelere göre HPDÖ toplam puanları yüksek bulunmuştur. Ayrıca bilimsel yayınları, “her zaman izleyen” hemşirelerin, “yalnızca bazen” izlediğini belirten meslektaşlarına göre ise HPDÖ güvenlik alt boyutu puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı farkla yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

Tartışma

Bu çalışma, hemşirelerin profesyonel değerlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan hemşirelerin HPDÖ toplam puan ortalamalarının yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 1). Katılımcı hemşirelerin profesyonel değerlere önem verme durumlarının iyi olduğu söylenebilmektedir. Profesyonel davranış düzeyini belirleyen ölçekler kullanılarak hemşirelerle yapılan araştırmalarda, hemşirelerin profesyonellik davranışına puan ortalamalarının düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir (Demir ve Kocaman, 2014; Karadağ, Hisar ve Elbaş, 2007). Karadağ ve arkadaşlarının (2004) yaptığı bir diğer çalışmada da hemşirelerin profesyonel davranış ölçeğinden aldıkları puan, düşük bulunmuştur. Bazı araştırmalarda ise hemşirelerin HPDÖ puan ortalamalarının oldukça yüksek olduğu belirtilmektedir (Dikmen, Yönder, Yorgun, Yıldırım, Umur ve Aytakin, 2014; Vicdan, 2010). Öğrenci hemşirelerle Karadağlı'nın (2016) HPDÖ kullanılarak yaptığı çalışmada, ölçekten alınabilecek en yüksek puanın 155 olduğu düşünüldüğünde, öğrencilerin HPDÖ toplam puan ortalaması 132.3±15.8 olarak yüksek olduğu belirlenmiştir. Iacobucci ve arkadaşlarının (2013) yapmış oldukları çalışmada ise hemşirelik öğrencilerinin HPDÖ puan ortalaması 101.43±12.78 olduğu saptanmıştır (Iacobucci, Daly, Lindell ve Griffin, 2013). Alfred ve arkadaşlarının (2013) iki farklı ülkede öğrenim gören hemşirelik öğrencileri ile yaptıkları çalışmada, Tayvanlı öğrencilerin HPDÖ puan ortalaması 104.27±16.81 olarak bulunurken, Amerikalı öğrencilerin puan ortalaması 106.16±12.93 olarak, Tayvanlı öğrencilere göre biraz daha yüksek saptanmıştır (Alfred, Yarbrough, Martin ve Mink, 2013).

Araştırmaya katılan hemşirelerin HPDÖ alt boyut puanlarının hemşirelerin tanımlayıcı özellikleri ile karşılaştırmasına bakıldığında; çalışmada yaş değişkeninin profesyonel değerlerde istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturmadığı saptanmıştır ($p>.05$) (Tablo 2). Görüş ve arkadaşlarının (2014) çalışmasında da benzer şekilde yaş grupları ile HPDÖ puan ortalamaları arasında fark olmadığı belirlenmiştir. Adıgüzel ve arkadaşlarının (2011) yaptığı çalışmada, 26-30 yaş grubundaki hemşirelerin HPDÖ puanları, diğer yaş gruplarındaki hemşirelere göre yüksek olduğu bulunmuştur. Yüksekol (2010) tarafından yapılan bir çalışmada ise farklı olarak hemşirelerin yaşları arttıkça meslekteki profesyonel tutumlarının arttığı belirlenmiştir.

Hemşirelerin HDPÖ alt boyutları puan ortalamalarının cinsiyete göre karşılaştırılması incelendiğinde; "insanlık onuru", "harekete geçme" ve "otonomi" alt boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0,05$) (Tablo 2). Erkek katılımcıların, kadın meslektaşlarına göre otonomi alt boyutunda anlamlı ($p<0,05$), sorumluluk alt boyutunda ise ileri derecede anlamlı farklılıkla ($p<0,01$) yüksek puan ortalamasına sahip oldukları bulunmuştur. Konu ile ilgili Geçkil ve arkadaşlarının (2012) yaptıkları çalışmada, kadın hemşirelerin HPDÖ puan ortalamasının erkek hemşirelerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Öğrenci hemşirelerle yapılan çalışma sonucunda da benzer şekilde kadın öğrencilerin puan ortalamaları erkek öğrencilerden daha yüksek olarak belirlenmiştir (Karadağlı, 2016).

Araştırmada yer alan hemşirelerin medeni durumları ile HPDÖ alt boyutları ve genel puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p>0,05$) (Tablo 2). Görüş ve arkadaşları (2014) ile Parvan ve arkadaşlarının (2013) yaptıkları araştırmalarda, hemşirelerin medeni durumlarının profesyonel değerleri etkilemediği belirlenmiştir. Yüksekol (2010)'un yaptığı çalışmada, hemşirelerin medeni durumları ile profesyonel tutum puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunurken, Karamanoğlu ve arkadaşlarının (2009) çalışmasında, hemşirelerin medeni durumları ile profesyonel tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Tüm bu çalışmalardan farklı olarak Lin ve Wang'ın (2010) çalışmasında ise bekar hemşirelerin HPDÖ puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Bu çalışmaya katılan hemşirelerin eğitim düzeylerinin sadece HPDÖ "sorumluluk" alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturduğu saptanmıştır ($p<0,05$) (Tablo 2). Eğitim düzeylerine ilişkin yapılan gruplamada, farkın lisansüstü mezunu olan hemşirelerden kaynaklandığı ve uzman hemşirelerin daha yüksek puan ortalamasına sahip oldukları görülmüştür. Bu sonuç hemşirelerin eğitim düzeyi arttıkça mesleki görev ve yetkileri yerine getirme konusunda daha fazla sorumluluk aldıkları şeklinde değerlendirilebilir. Bilimsel yazında, çalışma bulgusunu destekler nitelikte çalışmalardan biri Wynd'in (2003) hemşirelikte profesyonelliğe etki eden etmenlerin ne olduğuna ilişkin yaptığı araştırma olup eğitim düzeyi arttıkça profesyonel tutumun arttığı saptanmıştır. Beydağ ve Arslan'ın (2008) yapmış olduğu araştırmada da sağlık meslek lisesi mezunu olan hemşirelerin mesleki profesyonellikleri daha düşük bulunurken, profesyonelleşmede eğitimin etkili bir değişken olduğu belirtilmiştir. Görüş ve arkadaşları (2014) ile Öz'ün (2015) yaptığı araştırmalarda, eğitim düzeyi yüksek olan (lisans ve yüksek lisans) hemşirelerin HPDÖ puanlarının yüksek olduğu bulunmuştur. Bu çalışmada yer alan hemşirelerin HDPÖ alt boyutlarından biri olan "otonomi" alt boyutundan aldıkları puanların, istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür. Otonomi ya da özerklik, bağımsız iş yapma, kendi uzmanlık alanında serbestçe davranma anlamına gelen bir kavramdır (Karagözoğlu, 2008). Otonomi sahibi olan hemşirenin hasta bakımını kaliteli sunduğu belirtilmektedir (Khorshid, Eser, Zaybak, Yapucu, Arslan ve Çınar, 2004). Karadağ, Hisar ve Elbaş (2004) tarafından hemşirelerin mesleki özelliklerinin incelendiği çalışmada, hemşirelerin otonomi özelliklerinin yetersiz olduğu belirlenmiştir. Hemşirelerin otonomi düzeylerinin yetersiz olduğunu gösteren benzer çalışmalarda bulunmaktadır (Karadağ, Sertbaş, Güner, Taşdemir ve Özdemir, 2002; Kelleci ve Gölbaşı, 2004; Kelleci ve ark., 2008). Hemşirelerin mesleki konularda özerk davranabilmeleri ve bağımsız karar verebilmeleri güçlenmeleri anlamına gelmektedir. Güçlenmiş hemşirelerin, yaptıkları işleri daha iyi düzenledikleri, süreç boyunca daha fazla sorumluluk üstlendikleri, inisiyatif aldıkları ve yaşanan sorunları daha hızlı çözüme kavuşturdukları belirtilmektedir (Er ve Altuntaş, 2014). Araştırmaya katılan hemşirelerin çalışma süreleri ile HPDÖ ve alt boyutlarından elde edilen puanların istatistiksel olarak anlamlı farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$) (Tablo 3). Çalışma bulgusundan farklı olarak, Dikmen ve arkadaşları (2014) ile Beydağ ve Arslan'ın (2008) yaptıkları araştırmalarda çalışma süresi az olan hemşirelerin profesyonel tutum puan ortalamalarının yüksek olduğu saptanmıştır. Çalışmalardan elde edilen bu sonuç, profesyonellik kavramını genç ve yeni mezun hemşirelerin daha çok önemsedikleri biçiminde yorumlanmıştır. Bu sonuçlarının tersine; Wynd (2003) yaptığı araştırmada, hemşirelerin çalışma yılları arttıkça profesyonel tutumlarında artış olduğunu belirlemiştir. Bilimsel yazında, hemşirelerin çalışma yılının artması ile birlikte mesleki profesyonelliklerinin olumsuz etkilendiği sonucuna ulaşılan çalışma da yer almaktadır (Öz, 2015).

Araştırmaya katılan hemşirelerin çalıştıkları birim ile HPDÖ ölçeği insanlık onuru, sorumluluk ve güvenlik alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılığın belirlenmiş ($p<0,05$) (Tablo 3) olmasının nedeni çalışmaya katılan hemşirelerin çoğunlukla özelliği birimde çalışıyor olmalarıyla ilişkilendirilmiştir. Çalışma bulgusu ile uyumlu şekilde Öz'ün (2015) yaptığı çalışmada da farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır. Bilimsel yazında, çalışılan birimin mesleki profesyonellik üzerinde etkili olmadığı sonucuna ulaşılan çalışmalarda bulunmaktadır (Karamanoğlu ve ark., 2009; Yüksekol, 2010).

Hemşirelerin bakım verdikleri günlük hasta sayısı ile HPDÖ güvenlik alt boyutunda istatistiksel olarak ileri derecede anlamlı fark olduğunun saptanması ($p<0,01$) (Tablo 3), bakım verilen günlük hasta sayısının artmasının hemşirenin profesyonel davranışlarının azalmasına yol açmakta olduğu şeklinde değerlendirilmiştir. Kocabaş ve arkadaşlarının (2006) yaptığı çalışmada, hemşire başına düşen hasta sayısı servisler için 20-30 hasta iken, yoğun bakım için 2-4 hasta olarak belirlenmiştir. Hemşirelerin hastane içindeki birimlere doğru sayıda istihdam edilmeleri hemşirelerin iş yükünü azaltması, verimli bir şekilde çalışmalarına katkı vermesi ve hastane çıktılarını iyileştirmesi bakımından önem taşımaktadır (Bal Demirgöz, 2014).

Bilimsel yayınları her zaman izlediğini belirten hemşirelerin hem bazen izleyen hem de hiç bir zaman izlemeyen meslektaşlarına göre ölçek puanlarının istatistiksel olarak anlamlı farkla yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 4). Mesleki örgütlenmeyi sağlamak ve mesleki yayın organları oluşturmak hemşirelerin mesleğine karşı yerine getirmesi gereken en önemli sorumluluklarındandır (Uyer ve Abaan, 1996). Hemşireler arasında bilimsel bilgi paylaşımının artırılmasında mesleki dergilerin önemli bir yeri bulunmaktadır (Aydın, Adıgüzel ve Altun, 2015). Koyun'un (2007) yaptığı çalışmada, öğrenci hemşirelerin %88.4'nün hemşirelikle ilgili bir yayın izlemediği belirlenmiştir. Alp Yılmaz'ın (2006) yaptığı çalışmada, hemşirelerin eğitim durumu yükseldikçe mesleki yayın izleme düzeylerinin arttığı saptanmıştır.

Araştırmaya katılan hemşirelerden elde edilen bulgulara göre; bilimsel etkinliklere her zaman katıldığını belirten hemşireler hem bazen katılan hem de hiçbir zaman katılmayan hemşirelerden, istatistiksel olarak anlamlı farkla yüksek puan ortalamasına sahip oldukları saptanmıştır ($p<0,05$) (Tablo 4). Ağırman'ın (2018) yaptığı çalışmada, hemşirelerin yalnızca %29,9'unun mesleki bilimsel etkinliklerde görev aldıkları bulunmuştur. Alp Yılmaz'ın (2006) yaptığı çalışmada da katılan hemşirelerin %75'inin herhangi bir araştırma sürecinde yer almadığı belirlenmiştir. Tüm bu çalışma bulgularından farklı olarak Dikmen ve arkadaşlarının (2014) yaptıkları çalışmada, bilimsel etkinliklere katılan hemşirelerin profesyonel tutumlarının bilimsel bir etkinliğe katılmayan hemşirelere göre anlamlı biçimde yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca yüksek lisans eğitimine devam eden hemşirelerin diğer eğitim düzeyindeki meslektaşlarına göre yapılan araştırmalara katılma, araştırma sürecinde sorumluluk alma durumlarına ilişkin puan ortalamalarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu bildirilmiştir (Yılmaz, 2006).

Sonuç ve Öneriler

Hemşirelerin profesyonel değerlerini belirlemek amacıyla yapılan araştırmanın sonucunda; hemşirelerin profesyonel değerlere sahip olma durumlarının yüksek sayılabilecek düzeyde olduğu, erkek hemşirelerin kadın meslektaşlarına göre otonomi ve sorumluluk alma gibi profesyonel değerlerde yüksek puan aldıkları belirlenmiştir. Ayrıca bilimsel yayınları her zaman izlediğini belirten hemşirelerle, bilimsel etkinliklere her zaman katıldığını belirten hemşirelerin profesyonel değerlerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda, hemşirelik eğitim sürecinde profesyonel değerlerin kazandırılmasına, kadın meslektaşların otonomi düzeylerinin artırılmasına yönelik etkinliklerin yapılması, mezuniyet sonrası yapılan hizmet içi eğitim programlarında profesyonel değerler konularına yer verilmesi, mesleki bilimsel aktivitelere katılma konusunda hemşirelerin kurumsal olarak desteklenmesi, akademisyen ve klinisyen hemşirelerin birlikte araştırma ve yayın yapabilmeleri için planlamaların oluşturulması önerilmektedir.

Etik Kurul Onayı: Bu çalışma için İstanbul Okan Üniversitesi Etik Kurulu'ndan (02.08.2017 tarih ve 86 sayılı) onay alınmıştır.

Çıkar Çatışması: Bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Yoktur.

Katılımcı Onamı: Çalışmaya katılan hemşirelerden bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Ethics Committee Approval: This study was approved by the Istanbul Okan University Ethics Committee (dated 02.08.2017 and numbered 86).

Conflict of Interest: Not declared.

Funding: None.

Informed Consent: Informed consent was obtained from the nurses participating in the study.

Kaynaklar

Adıgüzel, O., Tanrıverdi, H. & Özkan, D. (2011). Mesleki profesyonellik ve bir meslek mensupları olarak hemşireler örneği. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 235-259.

Ağırman, M. (2018). *Hemşirelerde meslektaş dayanışması ve etkileyen faktörler* (Yüksek Lisans Tezi). Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı, İstanbul. YOKTEZ <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonuc>.

Alfred, D., Yarbrough, S., Martin, P. & Mink, J. (2013). Comparison of professional values of taiwanese and united states nursing students, *Nursing Ethics*, 20, 917-26. <https://doi.org/10.1177/0969733013484486>

- Alp Yılmaz, F. (2006). *Hemşirelerin araştırmaya ve araştırmaların kullanılmasına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Programı, Sivas. YOKTEZ <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonuc>.
- Aydın, Y., Adıgüzel, A. & Altun E. (2015). Ebe ve hemşirelerin bilimsel çalışmalara yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Journal of Human Rhythm*, 1(4), 168-175.
- Bal Demirgöz, M. (2014). Yataklı tedavi kurumlarında hemşire insan gücü planlama yaklaşımları. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 3(1), 148-154. <https://doi.org/10.5222/SHYD.2014.148>
- Beydağ, K. D. & Arslan, H. (2008). Kadın doğum kliniklerinde çalışan ebe ve hemşirelerin profesyonelliklerini etkileyen faktörler. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 3 (7), 75-87.
- Dağhan, Ş. (2017). Halk sağlığı hemşireliği felsefesiyle hemşire olmak anlamı nedir? *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 10(2), 107-112.
- Demir, S. & Kocaman, Y. S. (2014). Psikiyatri hemşirelerinin profesyonel davranışlarının belirlenmesi. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 5 (1), 25-32.
- Dikmen, D.Y., Yönder, M., Yorgun, S., Yıldırım, U. Y., Umur, S. & Aytekin, A. (2014). Hemşirelerin profesyonel tutumları ile bunu etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 17(3), 158-164.
- Diñç, S., Kaya, Ö. & Şimşek, Z. (2007). Harran üniversitesi sağlık yüksekokulu öğrencilerinin hemşirelik mesleği hakkındaki bilgi, düşünce ve beklentileri. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 10 (1), 1-9.
- Er, F. & Altuntaş, S. (2014). Hemşirelikte personel güçlendirme. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 3(1), 155-160. <https://doi.org/10.5222/SHYD.2014.155>
- Geçkil, E., Ege, E., Akın, B. & Göz, F. (2012). Turkish version of there vided nursing professional values scale: Valid it yandreliability assessment, *Japan Journal of Nursing Science*, 9, 195-200. <https://doi.org/10.1111/j.1742-7924.2011.00202.x>
- Göriş, S., Kılıç, Z., Ceyhan, Ö. & Şentürk, A. (2014). Hemşirelerin profesyonel değerleri ve etkileyen faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 5(3), 137-142.
- Iacobucci T. A., Daly B. J., Lindell, D. & Griffin, M. Q. (2013) Professional values, selfesteem, and ethicalc onfidence of baccalaureate nursing students. *Nursing Ethics*, 20, 479-90. <https://doi.org/10.1177/0969733012458608>
- Karadağ, G., Sertbaş, G., Güner, İ. C., Taşdemir, H. S. & Özdemir, N. (2002). Hemşirelerin iş doyumunu ve tükenmişlik düzeyleri ile bunları etkileyen bazı değişkenlerin incelenmesi. *Hemşirelik Forum Dergisi*, 5 (6), 8-15.
- Karadağ, A., Hisar, F. & Elbaş, N. (2004). Hemşirelikte profesyonelliğe ilişkin davranışsal envanter. *Hemşirelik Forum Dergisi*, 7 (4), 14-22.
- Karadağ, A., Hisar, F. & Elbas, N. Ö. (2007). The level of professionalism among nurses in Turkey. *Journal of Nursing Scholarship*, 39 (4), 371-374. <https://doi.org/10.1111/j.1547-5069.2007.00195.x>
- Karadağlı, F. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değer algıları ve etkileyen faktörler. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilim Dergisi*, 9(2), 81-91.
- Karagözoğlu, Ş. (2008). Hemşirelikte bireysel ve profesyonel özerklik, *Hemşirelik Araştırma Geliştirme Dergisi*, 3, 41-50.
- Karamanoğlu, A., Gök Özer, F. & Tuğcu, A. (2009). Denizli ilindeki hastanelerin cerrahi kliniklerinde çalışan hemşirelerin mesleki profesyonelliklerinin değerlendirilmesi. *Fırat Tıp Dergisi*, 14(1), 12-17.
- Kelleci, M. & Gölbaşı, Z. (2004). Bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin problem çözme becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 8 (2), 1-8.
- Kelleci, M., Gölbaşı, Z., Yılmaz, M. & Doğan, S. (2008). Hemşirelerin araştırma yapma ve araştırma sonuçlarını bakımda kullanma ile ilgili görüşlerinin incelenmesi. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 10 (2), 1-16.
- Kocabaş, İ. & Erdem, R. (2006). Yönetici adayı öğretmenlerin kişisel zaman yönetimi davranışları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (2), 203-210.
- Khorshid, L., Eser, İ., Zaybak, A., Yapucu, Ü., Arslan, G. & Çınar, Ş. (2004). Huzurevinde kalan yaşlıların yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. *Turkish Journal of Geriatrics*, 7, 45-50.

- Korkmaz, F. (2011). Meslekleşme ve ülkemizde hemşirelik. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 59-67.
- Korkmaz, Ö. Y. (2010). Hemşirelik mesleğinin dönüşümü. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 7(3), 3-5.
- Koyun, A. (2007). *Hemşirelik öğrencilerinin mesleki bilinç durumlarının incelenmesi ve hemşirelikte profesyonelliğe ilişkin görüşleri* (Kongre Kitabı, pp. 232). 4. Uluslararası 11. Ulusal Hemşirelik Kongresi, Ankara.
- Lin, Y. H. & Wang, L. S. (2010). A chinese version of there vised nurses professional values scale: Reliability and validity assessment. *Nurse Education Today*, 30, 492-498. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2009.10.016>
- Orak, N. Ş. & Alpar, Ş. E. (2012). Hemşirelerin profesyonel değerleri ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2, 22-31.
- Özel, İ. (2010). *Hemşirelerin profesyonelliğe ilişkin davranışlarının değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelikte Yönetim Anabilim Dalı, İstanbul. YOKTEZ <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonuc>.
- Öz, M. (2015). *Cerrahi hemşirelerinin mesleki profesyonellik ve örgütsel vatandaşlık davranışları* (Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Afyonkarahisar. YOKTEZ <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonuc>.
- Öztunç, G. (2012). *Hemşireliğin doğası*, Akademi Basın ve Yayıncılık, İstanbul, 25-35.
- Parvan, K., Zamanzadeh, V. & Hosseini, F. A. (2012). Assessment of professional values among Iranian nursing students graduating in universities with different norms of educational services. *Thrita Journal of Medical Sciences*, 2, 37-43. <https://doi.org/10.5812/thrita.6441>
- Rogers, B. (2003). *Occupational and environmental health nursing concepts and practice*, Second Edition, Saunders, Pennsylvania, 691-696.
- Saraçoğlu, E. (2010). *Hemşirelerin mesleki otonomi ve profesyonel uygulamalarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelikte Yönetim Ana Bilim Dalı, İstanbul. YOKTEZ <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonuc>.
- Taylan, S. (2009). *Özerklik ilkesi çerçevesinde hemşirenin bağımsız rolleri* (Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Deontoloji ve Tıp Tarihi Anabilim Dalı, Adana.
- Uyer, G. & Abaan, S. (1996). Sağlıklı ve hasta insanın hizmetinde hemşirelik, *Hemşirelik Hizmetleri Yönetimi El Kitabı*, ss:1-12, Ed., Gülten Uyar, Birlik Ofset, İstanbul.
- Vicdan, K. A. (2010). Hemşirelikte profesyonellik. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanat Dergisi Sempozyum Özel Sayısı*, 261-263.
- Wynd, C. A. (2003). Current factors contributing to professionalism in nursing. *Journal of Professional Nursing*, 19 (5), 251-61. [https://doi.org/10.1016/S8755-7223\(03\)00104-2](https://doi.org/10.1016/S8755-7223(03)00104-2)
- Yılmaz, F. A. (2006). Hemşirelerin araştırmaya ve araştırmaların kullanılmasına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Programı, Sivas. YOKTEZ <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonuc>.
- Yüksekol, Ö. D. (2010). *Elâzığ il merkezinde çalışan hemşirelerin kendilerini profesyonel açıdan nasıl algıladıklarının belirlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Harran Üniversitesi, Hemşirelik Ana Bilim Dalı, Şanlıurfa. YOKTEZ <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonuc>.